

Oppgave 1

a) Omfordeling:

Politikk er fordelingen av goder og byrder i samfunnet, og velferdspolitikkk er et videre begrep som omhandler omfordelingen av velferden i samfunnet. Velferd vil si materielle og økonomiske goder, men omfatter også levekår som boforhold, utdanning, arbeidsmuligheter, helse og generelt faktorer som innvirker på befolkningens lykkenivå (lykke er dog et begrep som er vanskelig å måle). Omfordeling er en viktig del av velferdsstaten fordi den skal fungere som et sikkerhetsnett som fanger opp dem som av ulike grunner ikke har mulighet til å forsørge seg selv, og er spesielt viktig i den norske velferdsstaten fordi den er universell og grunnlagt på prinsippet om egalitet. Det vil si at den gjelder for alle som bor og arbeider i samfunnet (til og med EU- og EØS-medlemmer som arbeider i Norge får en rekke arbeidsrettigheter) og at den har som prinsipp at alle skal ha lik tilgang til velferdsgodene. Dette utøves i praksis gjennom gratis utdanning, helsetjenester, trygd, minstepensjon, barnepenger, osv. Den norske velferdsstaten er hovedsakelig finansiert av skattesystemet, og dagens system kan også kalles en institusjonell omfordelingsmodell; det vil si at omfordelingens oppgavene er lagt på stat og kommune.

Omfordelingen kan også være et tema for diskusjon, spesielt i helsesektoren. Her kommer spørsmålet om prioritering inn. Hvem skal få behandling raskest, og hvem skal prioriteres økonomisk? Vi er kommet i en medisinsk-teknologisk tidsalder som gir mange behandlingsmuligheter, men som gjør at en blir nødt til å prioritere og si nei til en rekke behandlinger fordi det økonomisk forutsetter at en må kutte i andre pasienters behandling. Omfordeling i helsesektoren blir dermed en vanskelig oppgave. Det offentlige har utviklet en rekke tiltak for at prioriteringen skal være rettferdig, og dette er noe Norge er først på i verdenssammenheng. Vi har Lønning-utvalget (1987 og 1997), Nasjonalt råd for helse og omsorgsfordeling, og det nylige utformede offentlige Norheimutvalget (juni 2013), som er spesielt utviklet for prioriteringsutfordringer i helsesektoren. Dette er bare et eksempel fra dagens offentlige diskusjon angående omfordeling i velferdsstaten.

Et annet emne for diskusjon er paternalisme versus autonomi i henhold til statens styring og omfordeling. Vi har en paternalistisk tradisjon i velferdsstaten og en sterk stat. Likevel ser en de siste årene en utvikling mot et ønske om mer autonomi, selvstyring og brukerrettigheter. Dette er nok et resultat av dagens individualisering i samfunnet. Skal det offentlige styre hvordan omfordelingen skal se ut? Dette fører igjen til diskusjonen om selektive ordninger. Skal velferdsstaten være basert på likhet, altså at alle skal ha lik tilgang til de samme mulighetene (universalitet), eller skal staten prioritere de

marginaliserte i samfunnet, da de med penger har mulighet til å forsørge seg selv? Er det for eksempel nødvendig at de rikeste skal få barnetrygd? Blir det en endring i dette vil vi i tilfelle gå tilbake til hvordan velferdssamfunnet startet til å begynne med; å gjelde de fattigste i samfunnet (fattiglovene). De som argumenterer for dette er kritikerne av velferdsstaten. Filosof Nina Karin Monsen kan trekkes frem som et eksempel. Hun mener velferdsstaten bidrar til avhengighet, hindrer selvhjelpenhet og gjør oss kjedelige.

Omfordeling er en viktig oppgave for velferdsstaten. Selv om dette kan være et emne for diskusjon i den offentlige debatten er det likevel høy oppslutning om de nåværende ordningene og velferdsstaten i Norge har høy legitimitet i befolkningen.

c) Sosialt problem:

For at noe skal sees på som et sosialt problem, må det defineres som det av noen som har makt i samfunnet. Altså noen som får oppslutning av mange. Derfor regnes media i dag som en stor aktør i forhold til å definere sosiale problemer. Faren her er at media ofte gir moralsk panikk, det vil si at de blåser opp dramatiske enkelttilfeller. Dette vil gjøre at noen ting blir utnevnt som sosiale problemer, selv om det i realiteten kan være andre problemer som er større og viktigere.

Sosiale problemer er et stort tema i sosiologien, og mye av sosiologien tar sikte på nettopp dette - å forstå sosiale problemer. For å gjøre dette blir det utviklet sosiologiske teorier. Teorier er ikke sannheter, men perspektiver. De er utformet i et bestemt sosialt rom og i en bestemt tid, noe som gjør at noe belyses, mens noe annet utelukkes. Det er likevel et viktig hjelpemiddel for å forstå sosiale problemer i forskjellige samfunnsendringer. Vi har forskjellige sosiale problemer i forskjellige tidsaldre, altså er sosiale problemer sosialt konstruert, (selv om de første teoriene om sosiale problemer så på problemer hos individet selv, sosial patologi). Et eksempel på det får vi ved å se på Norges historie. På 1800-tallet var fattigdom et stort sosialt problem. Så kom industrialiseringen og omskiftninger i samfunnet, og arbeidsløshet ble det store sosiale problemet. Alenemødre var de marginaliserte i samfunnet i 1950- og 60-årene, mens det i dag snakkes mye om "perfeksjonsidealet" og psykiske problemer blant stadig flere i befolkningen. Historisk er de viktigste sosiale teoriene om sosiale problemer sosial patologi, sosial disorganisasjon, sosialt avvik, stemplingsteori, kritisk perspektiv og sosial konstruksjonisme.

Disse teoriene kan deles inn i tre nivåer å se sosiale problemer på, som kan sees på alene eller blandet:

1) Egenskapsforklaringer (mikronivå): sosial patologi

2) Relasjonsforklaringer (mellom-nivå): stempingsteori, sosialt avvik

3) System/samfunnsforklaringer (makronivå): sosial disorganisasjon, stempingsteori, kritisk perspektiv, sosial konstruksjonisme

Som et eksempel vil jeg ta for meg et sosialt problem i lys av de forskjellige teoriene, for å vise at årsaken til problemet avhenger av teorien du setter det inn i.

For eksempel en ung førstegangskriminell. Skal en se problemet på mikronivå vil en se på egenskapsforklaringer hos individet. Vedkommende har blitt feil sosialisert og er ikke underlagt normene i samfunnet. Skal en se på det på et relasjonelt nivå kan det sosiale avviket, altså den kriminelle handlingen, forklares i at individet ikke ble normalisert i samfunnet og sosialt ekskludert, som gjorde at han søkte tilhørighet i et kriminelt miljø, som førte til den kriminelle handlingen for å få aksept. Stempingsteorien kan også komme inn her; vedkommende har blitt stemplet som rar og annerledes, og vil derfor gjøre handlinger som svarer til stemplingen han har fått. Samfunnsforklaringer som kritisk perspektiv vil derimot belyse klasse og ulikhet, og at ulike muligheter for tilgang til økonomisk trygghet gjør at noen må søke seg til å utføre kriminelle handlinger. Det er en urettferdig fordeling i samfunnet, og samfunnet (makteliten) har skylden.

Altså ser vi at sosiale problemer kan ha forskjellige årsakssammenheng, og også løsning, avhengig av hvilken teori problemet sees i lys av.

Oppgave 2 b)

Familien og frivillig sektor er en svært viktig del av den norske velferdsstaten. Jeg vil ta for meg noen av årsakene til at familie er helt essensielt som insitusjon både for oppdragelse, samhold, nærhet, disiplin, tilhørighet, og hvordan dette er den viktigste arenaen for velferd som ikke skapes av det offentlige. Jeg vil også drøfte frivillig sektor og fordeler og ulemper ved dette.

Det hadde vært vanskelig å ha en velferdsstat uten familien eller frivillig sektor. Dette fordi velferden i en befolkning og for et enkeltmenneske først og fremst utvikles i primærsamfunnet. Dette er en arena der demokrati kan læres og utøves, som forutsetning for at demokratiet på statsnivå skal kunne fungere. Det sivile samfunn er bygd opp av frivillig sektor. Det sivile samfunnet vil si folkeinitiativet; altså det som ikke staten står for eller gjør.

Som mennesker har vi flere essensielle behov. Blant dem er det: å ha, å elske, å være. Mer spesifikt vil dette si at vi har behov for grunnleggende materielle goder, som hus, hjem, mat, arbeid og utdanning. Videre er det viktig for oss å ha familie; nære personer en er elsket av og kan elske, og en arena der en kan være seg selv, bli anerkjent, sett og bekreftet. Sistnevnte er ikke bare familien men også det sosiale livet og samfunnet en bidragsyter for.

Frivillig sektor vil si organisasjonsarbeid og alt som startes på initiativ utenfor staten. Dette er også en arena for demokratiet, for selvrealisering og for samhold. Helt siden velferdsstaten begynnelse har organisasjonsarbeid vært viktig og en grunnpilar i demokratiet. For hvor demokratisk ville vårt demokrati vært dersom det ikke fantes diskusjonsarenaer utenfor det offentlige statsapparatet? Frivillig sektor innbefatter alt fra idrett til dugnad til menighetsarbeid, altså mye av den tida vi bruker fritida vår på. Dette er en viktig arena for velferd fordi den har å gjøre med befolkningens levekår i henhold til trivsel, det å føle seg nyttig og sett i samfunnet, og det å kunne være del av en sosial gruppe. Det må likevel nevnes at også frivillig sektor kan være en arena for misbruk av makt.

Tilbake til familien, er dette selve det samfunnet er bygd opp på. Små institusjoner som vi blir født inn i og gjør at vi kan bli del av det store samfunnet. Familien er en arena for læring av normer og regler, et sted der en vokser og formes, lærer rett og galt, og også et sted der en har et hjem: en viktig grunnleggende faktor for god velferd. Et hjem er mer enn et hus og en bolig, fordi det gir en følelse av trygghet, tilhørighet, frihet og sosialt samhold.

Historisk kan vi se at det har skjedd en endring i samfunnet og familieforholdene. Norge har gått fra å være et tradisjonelt bondesamfunn med en klassisk kjernefamilie og "tildelte" roller, til å være 50-tallets husmorfamilie med hjemmeværende mor og arbeidende far - til dagens samfunn - med to-inntektsfamilier, "tidsklemma", og mye mer oppløste familieforhold. Det er sant at familien ikke er det den en gang var, men det betyr langt i fra at den har mistet sin viktige funksjon. Vi kan se at familieforholdene har gått i takt med samfunnsendringene og arbeidsforholdene. I dag er det stor fokus på likestilling mellom menn og kvinner, og vi ser at de fleste mødre også jobber like mye som mannen (om ikke mer). Det er også mer vanlig med skilsmisse og samboerskap. Mange teorier om familien har kommet som en følge av samfunnsendringene. Blant annet at de mange familieoppløsningene gjør at relasjonen foreldre-barn blir "det eneste eviglange kjærlighetsforholdet". Altså barnet blir det viktigste i foreldrenes liv, selv etter å ha oppnådd voksen alder. Det er definitivt en utvikling fra det tradisjonelle sitatet; "barn skal ses, men ikke høres". Vi kan se en utvikling av at riktig barneoppdragelse er et stort diskusjonstema i media, og at for foreldre så kan familien bli en faktor for press, forventninger og noe en skal mestre, sammen med alt annet (perfektsjonsidealet, Desperate Housewives). Andre teorier vektlegger også familiens økende viktighet i et samfunn som har blitt mer

flytende. Familien blir limet som holder menneskene sammen.

En kan også se en sammenheng med sosial utdanning, levekår og helse. Vi kan se at familien er noe som gir sosial arv. Kommer en fra en "høy" klasse der det er høy utdanning i familien, er det vanlig at dette videreføres. Statistisk ser man at disse også oftere har færre sosiale problemer og bedre levestandard. Her kan vi snakke om familien som en viderefører av et sosialt gode - og onde. Familien kan også være en arena for sosiale problemer. Vi kan ofte se at sosiale problemer går i arv. Psykologisk gir dette mening fordi foreldre ikke har vært i stand til å gi barna de grunnleggende behovene det trenger, fordi de selv mangler det (rus, kriminalitet, vold). Ser en på familien i dette perspektivet ser man hvor viktig det er med forebygging, og at det kanskje er dette som har mest effekt med å få bukt med sosiale problemer. Det er dog et apparat som er svært vanskelig å måle resultatmessig, og kanskje derfor har det vanskelig for å få mest oppslutning. Det er også vanskelig å forebygge sosial arv, da barn som tas ut av dårlige familier gjerne vil få et stempel av samfunnet (institusjonsbarn) og dermed fremdeles stå i fare for å bli sosialt ekskludert, og likevel havne i samme bane som foreldrene.

Offentlige sosialtjenester som har fått makt i samfunnet til å gripe inn i familier er blant annet barnevernet. Dette skal bidra for trygghet for barn. Det er likevel et vanskelig bruksapparat, fordi hver situasjon vil differensiere, og også hver ansatts skjønn av situasjonen vil variere. Det er alvorlig å ta et barn ut av dets familie, og det kan føre til sosiale problemer i seg selv. Derfor vil barnevernsapparatet stadig være omstridt.

Vi kan se at familien og frivillig sektor er en essensiell aktør i dagens norske samfunn. Det bidrar til demokrati, solidaritet, sosialt fellesskap og grunnleggende velferd. For å belyse viktigheten av fellesskapet kan vi trekke fram Meads sosiologiske teori om at vi ikke er noe utenom det vi er sosialt og at vi kun ser oss selv i hvordan vi blir sett av andre. Familien og det sivile samfunnet bygger opp under velferdsstaten fordi det gir oss god helse og en arena for å utvikles i "fritt rom". Det kan likevel være negative sider ved det sivile samfunn. Det er en arena for maktutøvelse, og kan dermed være en arena for utvøvelse av maktmisbruk. Videre ser vi at familien også kan være en viderefører/skaper av sosiale problemer. Det er likevel større fordeler og positive effekter av det sivile samfunnet enn negative i velferdsstaten Norge.

